

PREDKLADACIA SPRÁVA

„Návrh na prístup Slovenskej republiky k Ženevskému aktu Lisabonskej dohody o označeniach pôvodu a zemepisných označeniach“ prijatému v Ženeve 20. mája 2015 (ďalej aj „dohovor“) predkladá v súlade s článkom 10 Pravidiel pre uzatváranie medzinárodných zmlúv a zmluvnú prax na rokovanie vlády Slovenskej republiky Úrad priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky ako iniciatívny materiál.

Dohovor predstavuje revidované znenie ustanovení Lisabonskej dohody o ochrane označení pôvodu a ich medzinárodného zápisu z 31. októbra 1958 revidovanej v Štokholme 14. júla 1967. Slovenská republika je zmluvnou stranou Lisabonskej dohody o ochrane označení pôvodu a ich medzinárodného zápisu od roku 1993 ako nástupnícky štát ČSFR, pričom ČSFR bola zmluvnou stranou tejto dohody od roku 1961.

Lisabonská dohoda o ochrane označení pôvodu a ich medzinárodného zápisu je zmluva, ktorú spravuje Svetová organizácia duševného vlastníctva (WIPO) a na základe ktorej bola zriadená osobitná únia v rámci Únie na ochranu priemyslového vlastníctva. Jej zmluvné strany sa zaväzujú na svojich územiach chrániť označenia pôvodu iných zmluvných strán, ktoré sú ako také uznané a chránené v krajine pôvodu a zapísané na medzinárodnom úrade WIPO, pokiaľ tieto strany do jedného roka od podania žiadosti o zápis neoznámia, že takúto ochranu nie sú schopné zabezpečiť. V zmysle Lisabonskej dohody sa pod pojmom označenie pôvodu rozumie zemepisný názov krajiny, oblasti alebo miesta slúžiaci na označenie, odkiaľ pochádza výrobok, ktorého akosť alebo znaky sú dané výlučne alebo podstatne zemepisným prostredím, počítajúc do toho prírodné činitele a ľudské činitele.¹ Zmluvnými stranami Lisabonskej dohody o ochrane označení pôvodu a ich medzinárodného zápisu je 30 krajín vrátane siedmich členských štátov Európskej únie - Bulharska, Česka, Francúzska, Maďarska, Portugalska, Slovenskej republiky a Talianska.

V roku 2015 bola Lisabonská dohoda o ochrane označení pôvodu a ich medzinárodného zápisu revidovaná Ženevským aktom Lisabonskej dohody o označeniach pôvodu a zemepisných označeniach, ktorý rozšíril jej pôsobnosť z označení pôvodu aj na zemepisné označenia v zmysle Dohody o obchodných aspektoch práv duševného vlastníctva (TRIPS), teda ochrana sa poskytuje nielen označeniam pôvodu ale aj zemepisným označeniam,² a rovnako umožnil prístupenie medzivládnyh organizáciám, ako je EÚ. Dohovor nadobudol platnosť dňa 26. februára 2020. Doteraz dohovor ratifikovalo alebo k nemu pristúpilo Albánsko, Česko, EÚ, Francúzsko, Ghana, Kambodža, Kapverdy, Kórejská ľudovodemokratická republika, Laos, Maďarsko, Omán, Peru, Samoa a Švajčiarsko.³

¹ Označenie pôvodu (ako aj zemepisné označenie) patrí medzi práva priemyselného vlastníctva na označenie a je významným nástrojom na podporu, rozvoj a ochranu výnimočných regionálnych výrobkov, ktorých špecifické vlastnosti, kvalita alebo povest' sú dané zemepisným prostredím s jeho charakteristickými prírodnými a ľudskými faktormi. Označenia pôvodu sú kolektívnym nástrojom na podporu a rozvoj regionálnych produktov, pomáhajú udržať ich kvalitu a povest', čím prispievajú k propagácii a rozvoju regiónov.

² Zemepisnými označeniami sa na účely dohody TRIPS rozumejú označenia, ktoré označujú tovar ako pochádzajúci z územia člena alebo z oblasti, alebo z lokality na tomto území, ak danú kvalitu, povest' a iné charakteristické znaky tovaru možno v podstate pripísať jeho zemepisnému pôvodu.

³ 28. septembra 2018 uložilo prístupovú listinu k dohovoru Pobrežie Slonoviny, jeho prístupová listina určuje deň viazanosti dohovorom v nadväznosti na prístup Africkej organizácie duševného vlastníctva k dohovoru (3 mesiace po uložení prístupovej listiny Africkej organizácie duševného vlastníctva).

V súvislosti s členstvom Slovenskej republiky v EÚ je potrebné zdôrazniť, že v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje dohovor, má výlučnú právomoc EÚ⁴. EÚ preto v záujme riadneho uplatňovania svojej výlučnej právomoci v súvislosti s dohovorom a aj v záujme uplatňovania svojej funkcie v kontexte svojich úplných systémov ochrany poľnohospodárskych zemepisných označení⁵ rozhodla o svojom prístupe k dohovoru⁶ a dňa 26. novembra 2019 uložila prístupové listiny k dohovoru na pôde WIPO v Ženeve. Samotný text dohovoru bol uverejnený v Úradnom vestníku Európskej únie (Ú. v. EÚ L 271, 24.10.2019) vo všetkých úradných jazykoch EÚ.⁷

Pokiaľ ide o možnosť prístupu samotných členských štátov EÚ k dohovoru, článok 3 rozhodnutia Rady (EÚ) 2019/1754 zo 7. októbra 2019 o pristúpení EÚ k Ženevskému aktu Lisabonskej dohody o označeniach pôvodu a zemepisných označeniach povoľuje členským štátom EÚ, ktoré si to želajú, ratifikovať dohovor alebo k nemu pristúpiť popri EÚ.

Je potrebné zdôrazniť, že pre sedem členských štátov EÚ, ktoré sú zmluvnou stranou Lisabonskej dohody o ochrane označení pôvodu a ich medzinárodného zápisu, a medzi ktoré patrí aj Slovenská republika, má prístup k Ženevskému aktu zásadný význam z dôvodu zachovania medzinárodných zápisov a kontinuity ochrany existujúcich práv v systéme Lisabonskej dohody o ochrane označení pôvodu a ich medzinárodného zápisu. Prístup zabezpečí naplnenie požiadaviek ustanovených článkom 11 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1753 z 23. októbra 2019 o činnosti Únie po jej pristúpení k Ženevskému aktu Lisabonskej dohody

⁴ Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie z 25. októbra 2017 vo veci C-389/15, v ktorom sa objasnilo, že návrh revidovanej Lisabonskej dohody, ktorý bol následne prijatý ako Ženevský akt Lisabonskej dohody o označeniach pôvodu a zemepisných označeniach, má v zásade za cieľ uľahčiť a spravovať obchod medzi Úniou a tretími krajinami a má priamy a bezprostredný vplyv na tento obchod.

⁵ V EÚ sa uplatňujú jednotné systémy ochrany označení pôvodu a zemepisných označení pre kategóriu tzv. poľnohospodárskych výrobkov (poľnohospodárske výrobky a potraviny, víno, aromatizované vínne výrobky a liehoviny); pri týchto výrobkoch je ochrana zabezpečená výlučne na úrovni EÚ prostredníctvom nariadení, tzn. prostredníctvom právnych aktov EÚ, ktoré majú všeobecnú platnosť, sú záväzné vo svojej celosti a sú priamo uplatniteľné vo všetkých členských štátoch EÚ (čl. 288 ZFEÚ). Ide o tieto nariadenia:

- nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1151/2012 z 21. novembra 2012 o systémoch kvality pre poľnohospodárske výrobky a potraviny v platnom znení (poľnohospodárske výrobky a potraviny),
- nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1308/2013 zo 17. decembra 2013, ktorým sa vytvára spoločná organizácia trhov s poľnohospodárskymi výrobkami, a ktorým sa zrušujú nariadenia Rady (EHS) č. 922/72, (EHS) č. 234/79, (ES) č. 1037/2001 a (ES) č. 1234/2007 v platnom znení (víno),
- nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 251/2014 z 26. februára 2014 o vymedzení, opise, obchodnej úprave, označovaní a ochrane zemepisných označení aromatizovaných vínnych výrobkov a o zrušení nariadenia Rady (EHS) č. 1601/91 (aromatizované vínne výrobky),
- nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/787 zo 17. apríla 2019 o definovaní, popise, prezentácii a označovaní liehovín, používaní názvov liehovín pri prezentácii a označovaní iných potravín, ochrane zemepisných označení liehovín, používaní etylalkoholu a destilátov poľnohospodárskeho pôvodu v alkoholických nápojoch a o zrušení nariadenia (ES) č. 110/2008 (liehoviny).

Pre iné druhy výrobkov, ktoré sú súhrnne označované ako tzv. nepoľnohospodárske výrobky v súčasnosti neexistuje ochrana označení pôvodu výrobkov a zemepisných označení výrobkov na úrovni EÚ. Tieto sú v niektorých členských štátoch EÚ chránené prostredníctvom špecifických právnych noriem týkajúcich sa konkrétnych výrobkov, resp. prostredníctvom národných právnych predpisov súhrnne upravujúcich oblasť označení pôvodu výrobkov a zemepisných označení výrobkov. Druhá z uvedených možností platí aj pre Slovenskú republiku; v súčasnosti je ochrana pre nepoľnohospodárske výrobky na vnútroštátnej úrovni zabezpečená prostredníctvom zákona č. 469/2003 Z. z. o označeniach pôvodu výrobkov a zemepisných označeniach výrobkov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

⁶ Rozhodnutie Rady (EÚ) 2019/1754 zo 7. októbra 2019 o pristúpení Európskej únie k Ženevskému aktu Lisabonskej dohody o označeniach pôvodu a zemepisných označeniach.

⁷ S ohľadom na výlučnú kompetenciu EÚ v oblasti, na ktorú sa vzťahuje dohovor, predkladateľ predkladá ako súčasť tohto materiálu dohovor v znení uverejnenom v Úradnom vestníku EÚ v anglickom jazyku a slovenskom jazyku (v slovenskom jazyku v znení korigenda).

o označení pôvodu a zemepisných označení pre zachovanie ochrany práv udelených podľa Lisabonskej dohody.⁸ Nepristúpenie Slovenskej republiky k Ženevskému aktu by malo v súlade s článkom 11 ods. 1 a 2 nariadenia (EÚ) 2019/1753 za následok povinnosť dotknutých subjektov požiadať o zrušenie existujúcich zápisov označení v medzinárodnom registri WIPO.

Európska komisia vo vyhlásení 2019/C 360/02 povolenie ratifikácie alebo prístupu k dohovoru všetkým členským štátom EÚ namietla a vyhradila si právo proti rozhodnutiu Rady využiť opravné prostriedky, avšak súčasne vyhlásila, že je výnimočne pripravená súhlasiť s tým, aby bolo v záujme EÚ povolené Bulharsku, Česku, Slovenskej republike, Francúzsku, Maďarsku, Taliansku a Portugalsku pristúpiť k dohovoru. Dôvodom sú výnimočné okolnosti, ktoré spočívajú v tom, že týchto sedem členských štátov EÚ je už dlhodobo zmluvnou stranou Lisabonskej dohody o ochrane označení pôvodu a ich medzinárodného zápisu, majú na jej základe zapísané v medzinárodnom registri značné duševné vlastníctvo a je potrebné zabezpečiť kontinuitu práv vyplývajúcich z existujúceho členstva týchto siedmich členských štátov EÚ v osobitnej únii.

Európska komisia žalobou podanou 17. januára 2020 na Súdny dvor Európskej únie (konanie C-24/20) žaluje Radu Európskej únie a navrhuje zrušiť článok 3 rozhodnutia (EÚ) 2019/1754 a rozhodnúť, že do nadobudnutia účinnosti rozhodnutia Rady Európskej únie, ku ktorému dôjde v rozumnej dobe neprekračujúcej šesť mesiacov od vydania rozsudku, zostávajú v platnosti účinky častí rozhodnutia (EÚ) 2019/1754, ktoré boli zrušené, a to najmä akékoľvek využitie povolenia udeleného podľa článku 3, ktoré členské štáty, ktoré sú momentálne zmluvnými stranami Lisabonskej dohody o ochrane označení pôvodu a ich medzinárodného zápisu, uplatnili pred vydaním rozsudku.⁹ Dňa 19. mája 2022 predniesol stanovisko vo veci C-24/20 generálny advokát¹⁰. Vzhľadom na návrh Európskej komisie ako aj vzhľadom na stanovisko generálneho advokáta je žiaduce proces smerujúci k prístupu Slovenskej republiky k dohovoru neodkladať. Je zjavné, že v zmysle článku 11 ods. 1 a 2 nariadenia (EÚ) 2019/1753 je nevyhnutné prístup Slovenskej republiky k dohovoru včas zabezpečiť. Odloženie procesu by mohlo mať za následok stratu významných slovenských označení pôvodu zapísaných v medzinárodnom registri na základe Lisabonskej dohody.

Materiál nemá vplyv na rozpočet verejnej správy, podnikateľské prostredie, sociálne vplyvy, vplyvy na životné prostredie, na informatizáciu spoločnosti, vplyvy na služby verejnej správy pre občana a ani vplyvy na manželstvo, rodičovstvo a rodinu.

⁸ V prípade SR ide o tieto označenia pôvodu zapísané v medzinárodnom registri na základe Lisabonskej dohody – SLOVENSKÝ OŠTIEPOK, TOKAJSKÉ VÍNO de la région slovaque, TRENČIANSKA BOROVIČKA „JUNIPERIERS“ – TRENČIN DISTILLERY, KARPATSKÉ BRANDY, KARPATSKÁ PERLA.

⁹ Dôvod žaloby v zásade je, že Rada zmenila návrh tohto rozhodnutia zavedením možnosti pristúpiť k Ženevskému aktu pre všetky členské štáty, a teda konala bez podnetu Komisie, čím porušila čl. 293 ods. 1 ZFEÚ a narušila inštitucionálnu rovnováhu zakotvenú v čl. 13 ods. 2 ZEÚ.

¹⁰ Generálny advokát M. Szpunar vo svojom stanovisku prednesenom dňa 19. mája 2022 uvádza (body 128 a 129): „V súlade s článkom 3 napadnutého rozhodnutia už Ženevský akt podpísali a ratifikovali Francúzska republika a Maďarsko. Nie je vylúčené, že v nadväznosti na rozsudok Súdneho dvora Komisia predloží Rade návrh rozhodnutia o zmocnení členských štátov, aby pristúpili k Ženevskému aktu, ktorý bude v súlade so závermi obsiahnutými v rozsudku Súdneho dvora. V medzičase je podľa môjho názoru treba zachovať účinky článkov 3 a 4 napadnutého rozhodnutia v rozsahu, v akom predstavujú právny základ pre konania, ktoré môžu byť z pohľadu budúceho rozhodnutia považované za oprávnené. Z týchto dôvodov a s ohľadom na odlišnú situáciu siedmich dotknutých členských štátov navrhujem Súdnemu dvoru, aby zachoval účinky článkov 3 a 4 napadnutého rozhodnutia v rozsahu, v akom sa týkajú možného pristúpenia siedmich dotknutých členských štátov k Ženevskému aktu pred dátumom vydania rozsudku Súdneho dvora, až do okamihu, kedy nadobudne platnosť nové rozhodnutie Rady, a to v primeranej dobe nepresahujúcej šesť mesiacov odo dňa vyhlásenia rozsudku.“

Dohovor je mnohostrannou medzinárodnou zmluvou prezidentskej povahy podľa čl. 7 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, ktorá priamo zakladá práva alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb a ktorá si vyžaduje pred ratifikáciou súhlas Národnej rady Slovenskej republiky.

Dohovor je súčasne mnohostrannou medzinárodnou zmluvou prezidentskej povahy podľa čl. 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky, ktorá priamo zakladá práva alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb a ktorá bude mať po ratifikácii a vyhlásení spôsobom ustanoveným zákonom prednosť pred zákonmi.

Dohovor zodpovedá záujmom zahraničnej politiky Slovenskej republiky. Je v súlade s právnym poriadkom Slovenskej republiky a všeobecnými zásadami medzinárodného práva, ako aj s medzinárodnými záväzkami Slovenskej republiky vyplývajúcimi z iných medzinárodných dokumentov.

Materiál sa predkladá na rokovanie bez rozporov s povinne pripomienkujúcimi subjektmi a bez rozporov s verejnosťou.

Materiál bol prerokovaný Legislatívnou radou vlády Slovenskej republiky, ktorá vládne Slovenskej republiky odporučila vysloviť s návrhom na prístup Slovenskej republiky k Ženevskému aktu Lisabonskej dohody o označeniach pôvodu a zemepisných označeniach súhlas.